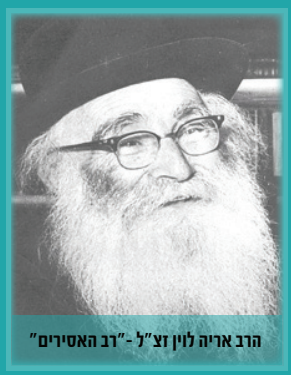
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת שופטים

ו' אלול תשפ"א

גליון מספר 225

דרך חיים

התורה מצוה למנות כהן משוח מלחמה. בצאת ישראל למלחמה דיבר הכהן אל העם "שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם. כי ה' אלהיכם ההלך עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם" (דברים כ ג-ד). לתפקיד זה יש למנות כהן מיוחד, ואין לקחת לתפקיד זה את הכהן הגדול או סגנו. דין כהן משוח דומה לדין כהן גדול במה שאין לו לישא אשה אלמנה כי אם בתולה, והוא רשאי לשאול באורים ותומים כמלך והסנהדרין. הרמב"ם (הלכות כלי המקדש ד יט) פוסק שמשוח מלחמה קודם במעמדו לסגן. אך כל תפקידו הוא רק להקריא את הפרשה הזו לפני היציאה למלחמה, ולכאורה נראה מיותר לקחת כהן מוכשר וראוי רק לטובת הקראת מספר פסוקים. מדוע שלא יקחו את הכהן הגדול או סגנו שבין כה וכה משמשים בתפקידם?

פוסק הרמב"ם (שם כ) לגבי הכהן הגדול ושאר מינויי השררה: "כשימות המלך או כהן גדול או אחד משאר הממונים מעמידין תחתיו בנו או הראוי ליורשו, וכל הקודם לנחלה קודם לשררות המת, והוא שיהיה ממלא מקומו בחכמה, או ביראה אף על פי שאינו כמותו בחכמה שנאמר במלך הוא ובניו בקרב ישראל, מלמד שהמלכות ירושה והוא הדין לכל שררה שבקרב ישראל שהזוכה לה זוכה לעצמו ולזרעו". לעומת זאת ביחס למשוח מלחמה פוסק הרמב"ם (שם כא): "אין בנו מתמנה תחתיו לעולם אלא הרי הוא כשאר הכהנים אם נמשח למלחמה נמשח ואם לא נמשח לא נמשח". מה הסיבה לחילוק זה, מדוע אין תפקיד זה ממשיך כשאר כל המינויים?

אצל הכהן משוח מלחמה נאמר "ונגש הכהן ודבר אל העם" (דברים כ ב). לשון זו של "ויגש" נראית מיותרת. מילה זו מופיעה כבר אצל יהודה "ויגש אליו יהודה", ומבאר המדרש (בראשית רבה צג) שכוונת המילה "ויגש" היא לתפילה, כמו "ויהי כעלות המנחה ויגש אליהו" (מלכים א יח לו). לאחר הגישה לתפילה על הכהן לדבר אל העם דווקא בלשון הקודש (סוטה לב).

בתוך אזהרותיו מזהיר הכהן את "האיש הירא ורך הלבב" (דברים כ ח), וביארו חז"ל (סוטה מד:) שהוא אדם שמשיח בין תפילין של יד לתפילין של ראש. מה 'זכתה' עבירה זו להיות המייצגת של העבירות הקלות שאין אדם נותן דעתו אליהן ולא עבירות רבות אחרות? אומרת הגמרא (שבת לא) שהפסוק

המשך בעמוד הבא

הגליון מוקדש לעילוי נשמת

הרב אברהם יהושע (צוקרמן) בן ר' אריה זצ"ל

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

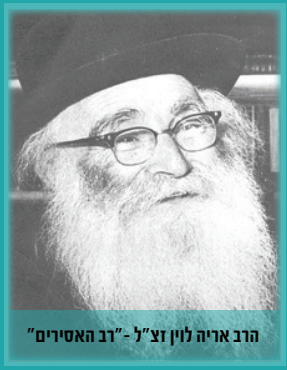
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

"והיה אמונת עתך חוסן ישעות חכמת ודעת" רומז לששה סדרי משנה - ממילא "אמונת" בא כנגד סדר זרעים. החקלאי לוקח זרע, ובמקום ליהנות ממנו באכילה קובר הוא את הזרע באדמה ומשחית אותו על מנת שממנו ייצא גבעול וזרעים רבים, ונמצא שיצא שכרו בהפסדו. לכאורה אין בזריעה פעולה של אמונה, שכן בדרך הטבע כשזורעים זרע באדמה הרי שהשמש, החמצן והמים בהכרח יצמיחו אותו. אלא שהאמונה היא שגם בפעולות העולם - שהוא מלשון העלם - כל הדברים פועלים רק מאת ה' יתברך בלבד, שכן כל הפעולות הטבעיות אינן בדרך הטבע לאמיתו של דבר אלא "ואתה מחיה את כולם".

כשיוצאים למלחמה לוקחים חיילים גיבורי חיל, אין סומכים על הנס, ולכן מבליטים בפניהם שצריכים הם להתחזק בגבורה "אל ירך לבבכם מפני צהלת סוסים וצחצוח חרבות" (מדרש תנאים דברים כ ג). אבל אותם אנשים אמיצים נמצאים בסכנה שמא ישכחו שכל כוחם וחילם מאת ה', ויטעו לייחס את נצחונם לכוחם ועוצם ידם בלבד. האמת היא ש"לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה'" (זכריה ד ו) ו"סוס מוכן ליום מלחמה ולה' התשועה" (משלי כא לא).

כשהכהן המשוח מדבר עם העם הוא צריך להחדיר אל ליבם את הכרה זו במילים ספורות בלבד. מצד אחד צריכים הם להיות לוחמים גיבורים ברוחם וגופם וליישם את כל תכסיסי הלחימה אותם למדו, ומאידך עליהם לזכור כל העת שלא יפלו חלילה למחשבת "כוחי ועוצם ידי". תפילין של יד מסמלות את הכוח של היד בגבורה הגופנית ותפילין של ראש את ההכרה השכלית השלטת על הרגש, כפי שאנו אומרים "וצונו להניח על היד לזכרון זרוע הנטויה, ושהיא נגד הלב לשעבד בזה תאוות ומחשבות לבנו לעבודתו יתברך שמו. ועל הראש נגד המח שהנשמה שבמוחי עם שאר חושי וכוחותי כולם יהיו משעובדים לעבודתו יתברך שמו". אדם ששם בין תפילין של יד לתפילין של ראש הוא אדם שלא מקבל אל תוכו את אזהרת הכהן המשוח, כי מנתק הוא בין הראש המדריך את ההכרה הישרה לזרוע המבצעת. לכן אומר הכהן המשוח את הדברים דווקא בלשון הקודש - שעל ידי אותיות הקודש שורה השכינה במוחם וליבם של הלוחמים ותדריך אותם כל העת.

זו הסיבה שממנים לתפקיד זה כהן מיוחד. הכהן הגדול והסגן שייכים אל בית המקדש - שקועים הם בקדושה הפנימית, אינם שייכים אל ההדרכה של מקומות עם נסיונות וחולשות רוחניות. כהן משוח מלחמה הוא מדריך רוחני שער אל האתגר של היצר בתוך המלחמה, כהן כזה שיתאים את המסר מתוך נסיון אישי. לכן צריך לתפקיד זה כהן המיוחד אל הדבר, לא תפקיד שניתן להעביר בירושה מאב לבן, אלא תפקיד מותאם למעלתו ונסיונו של הכהן המסוים שנבחר אליו.

שבת שלום!

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

שנה גשומה היתה אותה שנה, חורף קשה, שלגים רבים ירדו בירושלים וכיסו כל נתיב. מוצאי שבת בחודש טבת היה בשעת לילה מאוחרת כשר' אריה שירך דרכו כדי ללוות למנוחת עולמים את ר' יעקב מאיר מסינג, שמש בית הכנסת אשר בבתי ורשא בירושלים, כשקובץ אנשים נלוה אליו.

בתום הקבורה שאלו את ר' אריה: מה לך ר' אריה בְּליל חורף כה קשה כאן? כלום קרוב אתה לנפטר שאתה מצווה להתעסק בו?

"לא, לא קרוב ולא גואל אני למת. אולם שמעתי את הכרוז עובר ליד 'בתי ברוידא' וקורא: "בואו יהודים להלוויית-המת". הרהרתי בליבי: שמש נפטר, וכמנהג ירושלים בה אין מלינים את המת הרי שיוליכוהו עתה לקבורה, וכי מי יילך במוצאי שבת בחצות לילה מושלג שכזה ללוויית המת?! שמא לא יהיה אפילו מנין... ולפיכך אני כאן...".

(צדיק יסוד עולם עמוד 184)

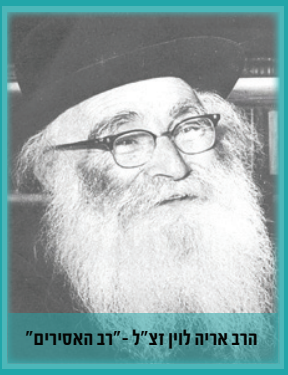
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

נחלקו חכמים (ברכות נא.) על אילו דברים יש להקפיד ב'כוס של ברכה'. להלכה פסק השולחן ערוך (קפג א) שיש להקפיד לנקות את הכוס בהדחה וניקוי מבפנים ושטיפה קלה מבחוץ אלא אם הכוס נקייה. מדברי הזהר משמע שגם בכוס נקיה מן הראוי להקפיד בהדחה ושטיפה, וכשאין לו מים די בניקיון במטלית.

הביאה הגמרא שאת היין יש למזוג, וכן פסק השו"ע (שם ב), אך סייג הרמ"א (שם) שהיום שאין היין שלנו חזק אין צריך למזגו. על פי דברי הזהר הקדוש משמע שיש סוד בנתינת מים ליין, אפילו שאינו חזק, ויעשה כן בברכת הארץ (ויש שמוזגים את הכוס טרם הברכה). את המזיגה עושים בהוספת ג' טיפות מים.

יש להקפיד שהגביע בו אנו משתמשים יהיה שלם. העיר מרן המ"ב (ס"ק יא) שיש להיזהר עד כמה שניתן שלא יהיה אפילו פגם כלשהו בשפת הגביע וסדק כלשהו בגוף הכוס. ואף ראוי להימנע מגביע השבור ברגל שעל גביה עומד, אך אין הדבר מעכב.

יש שהקפידו גם על הדעה שכוס של ברכה צריכה עיטוף - הוה אומר להתעטף בראשו, ודבר זה שייך למי שמקפיד על חבישת מגבעת בשעת תפילה וברכות, ויש מן התימנים שהקפידו לעטוף ראשם בטלית בשעת הברכה.

את הכוס במידת הניתן נמלא עד סופה. אמנם החוששים משפיכת היין וביזויו ימלאו כמעט עד קצה הגביע (ט"ז סק"ד). ובמיוחד יש להיזהר בעניין זה ביין שביעית מאוצר בית דין כפי שיהיה מצוי החל משנה הבאה שהיא שנת שמיטה, שכן אסור לאבד אפילו מעט מדברים הקדושים בקדושת שביעית.

את הכוס לוקח המברך בשתי ידיו (ויש שהקפידו עפ"י דברי הזהר שמקבל את הכוס מאדם אחר), אך בשעת הברכה יחזיק ביד ימין בלבד (שם ד). והעיר מרן הרמ"א שיכול לתמוך את יד ימין בשמאלו, אך שלא תיגע יד שמאל בכוס. בשעת הברכה מקפידים להגביה את הגביע טפח מן השולחן, ואת הטפח מודדים מגוף הכוס ולא מרגלה. את הכוס יש המחזיקים ביד עד סוף ברכת "הטוב והמטיב" במילים "אל יחסרנו" ויש שנזהרו להחזיקה בידו עד תום הברכה ושתיית היין בלא הנחה. אמנם כשעושים שבע ברכות יש להניח את כוס הברכה ולשוב להרימה לברכת "בורא פרי הגפן" בתום הברכות האחרות.

יש לדעת שעיקר הדברים המעכבים הם שהכוס תהיה מודחת ושטופה, מלאה, שלמה ומזוגה בסמוך לברכה, ושאר כל עניינים הם להידור מצוה ולא לעיכובא (מרן המ"ב בשם הגר"א).

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

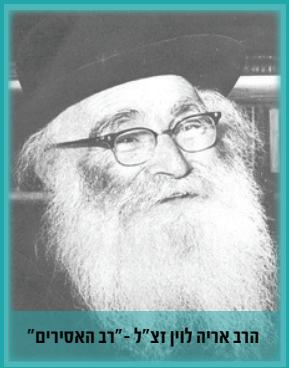

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | שלום הרב, אני שמאלי בידיי, כיצד אני מחזיק את כוס הברכה אחר ברכת המזון?

תשובה | פסק השולחן ערוך (או"ח קפג ה) "יש מי שאומר שאם המברך איטר, אוחז הכוס בימינו שהוא שמאל כל אדם". הוה אומר שאדם שעיקר כוחו ביד שמאל יחזיק את הכוס ביד שמאל. אמנם המגן אברהם (שם ס"ק יד) הקשה שמדברי מרן השו"ע במקום אחר (תרנא ג) משמע שגם אדם שמאלי בידיו מחזיק את הכוס בימינו. למעשה פסק המגן אברהם כדברי השו"ע כאן משום שכך פסק הרמ"א שם. אך הכף החיים (קפג ס"ק כט, רו ס"ק ל) ביאר שעל פי הסוד יש גם לאדם שמאלי בידיו להחזיק את הכוס ביד ימין. אך אם חושש שהיין ישפך מן הכוס יאחז את הכוס בשמאל - שהיא נחשבת כימין שלא, אך ייזהר במידת האפשר של יסתייע ביד ימין שהיא נחשבת כשמאלו.